

Imediat dupa “Sfantul si Marele Sinod”

Mitropolitul Nafpaktosului si al Sfantului Vlassios, Hierotheos

sursa: parembasis.gr

traducere pentru Cuvantul Ortodox de r.m.

Cu cateva zile inainte de convocarea „*Sfantului si Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe*”, dupa cum a fost caracterizat in ultimii ani, am scris un articol in care am prezentat viziunea mea despre acest Sinod. **In acest sens, acum, ca Sinodul a avut loc, voi prezenta primele mele comentarii, care sunt rezultatul nu al speculatiilor, ci al propriei mele observari, fara a epuiza acest subiect major.**

1. Evaluarea muncii Sinoadelor

„Sfantul si Marele Sinod” si-a incheiat dezbaterile si a facut referire la viata Bisericii si la istoria ei, unde va fi de asemenea judecat. **Istoria ii va da de asemenea numele sau real, deoarece stim ca anumite Sinoade, desi au fost caracterizate ca Ecumenice, ele au fost respinse de Sinoadele ulterioare; precum alte Sinoade din nou, desi au fost convenite ca Sinoade Locale, au solicitat un caracter Ecumenic. Aceasta depinde de deciziile care au fost luate si daca acestea au fost sau nu acceptate de membrii Bisericii.**

General vorbind, Sinoadele sunt analizate de catre cei care au un *nous* luminat si experienta vederii cu duhul, deoarece aceste persoane reprezinta constiinta treaza a Bisericii, intrucat au „*mintea lui Hristos*” (1 Cor. 2:16).

Unii pot fi sarcastici cu privire la *luminare si indumnezeire*, dar in fapt, aceasta este baza vietii Ortodoxe, dupa cum analizeaza Sfantul Dionisie Aeropagitul, plin de inspiratie divina, in tratatul sau „*Despre Ierarhia Bisericeasca*” si precum evidentiaza toti Parintii Bisericii.

Intreaga traditie Ortodoxa biblica si patristica confirma ca adevaratele preconditionii ale unui Sinod sunt reprezentate de traditiile isihaste si neptice ale membrilor sai si viata lor empirica adevarata. La primul Sinod Apostolic din Ierusalim, Apostolii au avut indrazneala de a spune: „*Pentru ca parutu-s-a Duhului Sfant si noua*” (Fapte 15:28). **Ei au recunoscut energia Sfantului Duh, nu cu partea lor rationala, ci cu inima,** Sfantul Apostol Petru relatand aceasta experienta in scrierea sa: „*Ci să fie omul cel tainic al inimii, întru nestricăcioasa podoabă a duhului blând și liniștit, care este de mare preț înaintea lui Dumnezeu.*” (1 Pet. 3:4).

Sfantul Apostol Pavel scrie in epistolele sale despre **acei oameni care sunt condusi de Sfantul Duh si simt in inimile lor strigatele de infiere**, precum si psalmii si imnurile si cantecele de lauda, martorii Sfantului Duh. (Rom, 8:15-16, Gal. 4:6, Ef. 3, 16-19, Ef. 5, 18-19, Col. 3:16).

Experienta apostolica a Duhului Sfânt a fost cel puțin experiența majorității Sfinților Părinți care au participat la Sinoadele ecumenice, după cum menționează Canonul 1 al Sinodului Ecumenic Quinisext.

Canonul, după ce face referire la „Sfinții și binecuvântații Părinți” din Sinoadele Ecumenice anterioare, afirmă:

„[Noi decretăm] ca **credința acelor oameni providențiali din Biserica lui Dumnezeu, care erau luminători în lume pentru că aveau cuvântul vieții, va fi păstrată cu fermitate**”.

Când este scris că Sfinții Părinți au fost „luminători în lume” care au avut „cuvântul vieții”, înseamnă că ei au avut experiența luminării și a vederii divine și aceasta este credința cea dreaptă pe care trebuie să o păzim și să ne-o însușim.

Parintele Ioannis Romanidis a avut acestea în minte, când a scris:

„**Precondiția de bază, nu doar pentru Sinoadele Ecumenice, dar și pentru Sinoadele Locale, este aceea că cei care participă la un Sinod Local sau Ecumenic ar trebui să fie cel puțin în starea de luminare. Dar starea de luminare nu începe atunci când spun rugăciunea la începutul Sinodului Ecumenic. Nu atunci începe luminarea. Anumii fundamentalisti ortodocși – nu știu cum să îi descriu – își imaginează că episcopii istorici erau ca episcopii de astăzi, care nu au idei despre dogme, dar au experți dogmatici alături de ei, consilieri care îi sfătuiesc cu privire la dogme.**”

În acest sens, **niciun Sinod nu este mai presus de Biserica**, dar fiecare Sinod exprimă viața și mintea Bisericii, mai precis, experiența și teologia Sfinților și este judecată de ei. În orice caz, cuvintele Sfântului Apostol Pavel sunt bine cunoscute: „**Au nu știți că sfinții vor judeca lumea?**” (1 Cor. 6:2).

Citind Actele Sinoadelor Ecumenice observăm că fraza „urmandu-i pe Sfinții Părinți” este folosită pretutindeni. În 1848, Patriarhii Rasariteni au accentuat faptul că „aparatorul religiei este acest trup al Bisericii, care reprezintă de fapt poporul însuși.” Și, bineînțeles, cuvântul „popor” nu înseamnă orice persoană care încearcă să judece lucrurile cu mintea sa și din propria sa perspectivă ideologică, ci aceea care are *mintea lui Hristos*, pentru că, așa cum spune Sfântul Dionisie Areopagitul, poporul Ortodox este „clasa implicată în contemplație” dinlauntru Bisericii, cu alte cuvinte, *oamenii cei îndumnezeiți, cei sfinți.*

Ca atare, așa cum scrie în Sinodiconul Ortodoxiei, începem „în acord cu teologiile inspirate de Dumnezeu ale Sfinților și cu mintea credincioasă a Bisericii.” Învățăturile inspirate de Duhul Sfânt ale Sfinților sunt legate îndeaproape de *cugetul Bisericii.*

2. Bisericile prezente și cele care au absentat

La „Sfântul și Marele Sinod” au participat episcopi, clerici, monahi și laici din aproape toată lumea Ortodoxă. S-a putut vedea clerul și laicul care a lucrat în îndeplinirea misiunii Sinodului și în viața Bisericii în diferite condiții (în America, Europa, Africa, Coreea, Orientul Îndepărtat, etc.) care și-au prezentat experiențele consiliilor lor bisericești. **Acest Sinod a fost o oglindire a misiunii Bisericii Ortodoxe în lume.**

Putem observa modul de viata de sfatuire al Bisericii la nivel de Mitropolie, cu intalniri intre cler si laicat, si la un nivel bisericesc mai extins, precum in ierarhia Bisericii Greciei. Dar, pentru prima data am avut ocazia de a vedea modul de viata de sfatuire al Bisericii Ortodoxe la nivelul cel mi inalt posibil, prin intalnirea bisericilor ortodoxe locale cu bisericile lor Intaistatatoare si parti ale Ierarhiilor.

Desigur, patru biserici vii au lipsit, Patriarhia Antiohiei, Rusiei, Georgiei si Bulgariei. Am avut o mare dorinta de a vedea in cadrul acestui Sinod reprezentanti ai Patriarhiei martirice a Antiohiei, care este inmuiata in sfantul sange al martiriului, ca astfel sa impartaseasca experienta ei martirica. Am fost astfel tulburat la fiecare referire negativa privitoare la aceasta Patriarhie, solicitata de jurisdicțiile bisericesci (Qatar). **De asemenea, as fi vrut sa am inaintea mea reprezentanti ai Patriarhiei Rusiei, care au iesit supravietuitori groaznicelor persecutii care au durat aproape saptezeci de ani, ca astfel sa fie marturisitorii credintei lor. Este o Biserica foarte mare, pe care nimeni nu o poate trece usor cu vederea, in ciuda problemelor care exista.** Mi-am dorit de asemenea sa pot vedea reprezentanti ai Patriarhiilor Georgiei si Bulgariei exprimandu-si experienta obstii lor active.

Deoarece cartile mele au fost traduse si in aceste limbi, am vizitat aceste patru Patriarhii, printre altele. Am vazut viata lor bisericeasca activa, care mi-as fi dorit sa fie exprimata limpede in cadrul acestui Sinod, pentru a [castiga](#) o vedere mai cuprinzatoare a Bisericii Ortodoxe.

Inca nu stiu daca si in ce masura, aceste Patriarhii active vor reactiona la deciziile „Sfantului si Marelui Sinod”. Va fi o dezvoltare ingreunata in masura in care aceste Biserici se vor intalni in cadrul unui alt Sinod pentru a judeca rezultatele „Sfantului si Marelui Sinod”, astfel cauzand noi probleme bisericesci.

In articolele pe care le-am scris mai inainte, fara nicio banuiala, am observat faptul ca in lumea apuseana, in special in America, Biserica Ortodoxa este exprimata in special de crestinii vorbitori de limba greaca, rusa si araba, desi exista si alte grupuri lingvistice.

Aceasta pare sa fie foarte oportun, deoarece este posibil sa apara o divizare in Biserica Ortodoxa dupa „Sfantul si Marele Sinod”, de-a lungul liniilor lingvistice si nationale. Trebuie luate masuri majore pentru a pastra unitatea Bisericii Ortodoxe, pentru a le oferi oamenilor marea comoara a traditiei ei patristice si liturgice.

3. Subiecte discutate la „Sfantul si Marele Sinod”

Persoanele care au urmarit lucrarile acestui Sinod, atat din interiorul Sinodului, cat si prin intermediul media (care si-a desfasurat activitatea selectiv), au realizat faptul ca **au fost discutate sase documente, care au fost elaborate in anii 1970 si 1980 si care au fost actualizate de catre o comisie Panortodoxa ulterioara intalnirii Bisericilor Intaistatatoare, care a avut loc in Constantinopol in Martie 2014.** Aceste sase subiecte au facut referire la nivelele de baza ale vietii bisericesci moderne.

Rezumand aceste subiecte, pot face referire la cele patru nivele ale agendei Sinodului.

Primul nivel a facut referire la unitatea interioara a Bisericii Ortodoxe si la organizarea ei administrativa, ca, de exemplu, problema oferirii autonomiei de catre Bisericile

Autocefale si a „Diasporei” Ortodoxe Adunarilor Episcopale. Al doilea nivel s-a referit la grija pastorala a Crestinilor Ortodocsi si a inclus problema postului si a casatoriei. Al treilea nivel s-a referit la relatile dintre Biserica Ortodoxa si restul lumii crestine din Vest si Est. Si al patrulea nivel s-a referit la probleme sociale, antropologice si ecologice mai extinse, cu care se confrunta astazi oamenii. In linii mari, aceste subiecte au fost tratate conform cu principiul economiei si al milostivirii.

Acelesi puncte s-au atins si in discursurile tinute de Patriarhul Ecumenic la ceremonia de deschidere, la ceremonia de inchidere, precum si la Liturgiile Patriarhale, cat si la discursurile tinute de Intaistatorii Bisericilor Ortodoxe. Acestea au fost aplicate de asemenea atat textelor de baza ale „Sfantului si Marelui Sinod”, respectiv Enciclica, care va fi trimisa tuturor bisericilor ortodoxe, precum si Mesajului care a fost citit in timpul Sfintei Liturghii in Duminica Tuturor Sfintilor la Catedrala Sfintilor Apostoli Petru si Pavel din Chania.

4. Continuitatea bisericeasca istorica

Dupa parerea mea, unul dintre cele mai mari si importante puncte cu privire la „Sfantul si Marele Sinod” este acela ca, literal vorbind, a distrus mitul care a circulat atat de mult timp inaintea convocarii Sinodului, conform caruia acest Sinod a fost planificat dupa un interval de timp cuprins intre 1000 si 1200 ani, astfel **facand sa para ca Biserica Ortodoxa a fost intr-o stare de hibernare timp de un mileniu si nu a fost interesata de problemele pastorale si teologice.**

Inaintea Sinodului am subliniat in repetate randuri aceasta stare de fapt si am implorat public Patriarhul Ecumenic si pe ceilalti Intaistatori sa ne descotoroseasca de acest mit, care a fost construit probabil pentru scopuri mediatice. In timpul lucrarilor Sinodului cineva bine informat mi-a spus: „Am relatat aceasta pentru a stimula interesul jurnalistic!” Astfel, **a fost folosit un siretlic media in detrimentul teologiei Bisericii.**

Cu toate acestea, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a clarificat in discursurile sale faptul ca Biserica este un sinod continuu, asa cum Sfanta Liturghie este un sinod; este un organism viu care produce roade mantuitoare. Un grad mare de recunoastere a fost acordat si Sinodului Sfantului Fotie cel Mare si Sinoadelor Sfantului Grigorie Palama, care reprezinta in constiinta Bisericii, asa cum regasim in scrierile multor sfinti, Patriarhi si invatati, *Sinoadele Ecumenice al Optulea si al Noualea.*

Enciclica „Sfantului si Marelui Sinod” care a fost trimisa Bisericilor la sfarsitul Sinodului, mentioneaza urmatoarele aspecte:

„Biserica Ortodoxa, in unitatea si universalitatea sa, este Biserica Sinoadelor de la Sinodul Apostolic din Ierusalim (Fapte 15:5-29) pana astazi. Biserica este prin ea insasi un Sinod infiintat de Hristos si condus de Sfantul Duh, conform cuvintelor apostolice << Pentru ca, parutu-s-a Duhului Sfânt si noua>> (Fapte 15:28). Biserica sustine si va continua sa sustina, prin Sinoadele Ecumenice si Locale, vestea cea buna a tainei Sfintei Treimi, care s-a manifestat prin intruparea Fiului si Cuvantului lui Dumnezeu. Aceasta lucrare sfatuitoare continua in istorie fara intrerupere prin Sinoadele ulterioare, care au autoritate universala, precum, spre exemplu, Marele Sinod tinut in timpul Sfantului Fotie cel Mare, Patriarhul Constantinopolului (879-880) si Marile Sinoade tinute in timpul Sfantului Grigorie Palama (1341, 1351, 1368), in care a fost confirmat acelasi adevar de credinta, in special subiectul

purcederii Duhului Sfânt și participarea umană în energiile divine necreate. Acestea se continuă cu Sfintele și Marile Sinoade din Constantinopol în 1484, care au respins Sinodul unionist din Florența (1438-1439), cele din 1638, 1642, 1672 și 1691, care au respins convingerile protestante și de asemenea cel din 1872, care a condamnat rasismul și nationalismul ca erezie bisericească”.

Aceste Sinoade sunt înzestrate în mod limpede cu „autoritate universală”, validitate universală. Ele au fost recunoscute de întreaga Biserică Ortodoxă și au condamnat ereziile favorizate de Creștinătatea Apuseană.

Consider că această confirmare este lucrarea cea mai bună a „Sfântului și Marelui Sinod”.

5. Considerații bisericești

Patriarhul Ecumenic însuși a vorbit despre dificultățile care au survenit în Sinod, la ceremonia de închidere a „Sfântului și Marelui Sinod”. După spusele sale „Nu toate au fost ușoare. Lucrurile nu au fost întotdeauna roz”. El a vorbit de momente de „asprime, tensiune, dificultate, pesimism cu privire la rezultat” și a menționat de asemenea, rugăciunea delegaților și a atator alte persoane.

Am reținut deja câteva aspecte importante pe care le-am observat în cadrul acestui Sinod. Acum ar trebui, totuși, să notez câteva considerații bisericești pe care le găsesc ca fiind problematice, care au reieșit nu numai din textele înaintate pentru discuții, ci și din intervențiile delegaților și viziunile exprimate de Episcopi, membri ai Sinodului.

a) Intaistatorii

Intr-un text pe care l-am scris înaintea reunirii Sinodului, am menționat că acest Sinod poate fi descris ca un Sinod al Intaistatorilor. Aceasta este o instituție mai recentă, care continuă reuniunile Patriarhilor Rasariteni care au avut loc în timpul dominației turce.

Am observat că această impresie a predominat în cadrul Sinodului, deși a fost de fapt un Consiliu extins al Intaistatorilor. În acest sens, Intaistatorii au fost însoțiți de un număr de Episcopi Sinodali din Bisericile lor. **Intaistatorii au vorbit primii și și-au putut dezvolta opiniile cu o libertate și întindere mai mare, dar, substanțial, și Episcopii au avut de asemenea ocazia să vorbească. Uneori au avut păreri diferite de cele ale Intaistatorilor lor și i-au criticat indirect.** Așa că nu a fost cazul, așa cum au pretins unii, că episcopii din acest Sinod să nu fi avut ocazia să vorbească sau să-și expună punctele de vedere.

Deoarece fiecare Intaistator și-a expus punctele de vedere într-un mod particular, ele au fost analizate de către delegații care au fost prezenți. Astfel, am avut ocazia să analizez și să compar prezenta în ansamblu a Intaistatorilor. Fără o intenție prealabilă, am evaluat cuvintele Intaistatorilor, tăcerea, comportamentul, viziunile și multe alte aspecte legate de aceștia. Nu a fost un Sinod cu oameni fără voce.

Numele Patriarhului Ecumenic Bartolomeu trebuie menționat, de dragul obiectivității. El a avut un rol important în primul rând în convocarea „Sfântului și Marelui Sinod” și apoi în partea operativă a sa.

Ca prim punct, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu a fost cel care a grabit convocarea finala a „Sfantului si Marelui Sinod”. Este bine cunoscut faptul ca decizia de convocare a fost facuta la Prima Conferinta Pan-Ortodoxa din Rhodos in 1961 si agenda Sinodului a fost stabilita de catre Prima Conferinta Pre-Sinodala Pan-Ortodoxa din Chambesy, Geneva in 1976. De atunci au existat conferinte pre-sinodale continue, reuniuni ale Intaistatatorilor si multe discutii. **Convocarea acestui Sinod a fost amanata constant, deoarece au iesit la lumina diferite probleme si au aparut diverse obiectii.**

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu si-a stabilit ca tinta convocarea acestui Sinod inca de la momentul numirii sale ca Patriarh. El a grabit procedurile depunand eforturi consistente si facand multe calatorii. Desigur, Patriarhia Ecumenica a participat in toate aceste pregatiri cu costurile financiare proprii.

In al doilea rand, **Patriarhul Bartolomeu a prezidat Sinodul foarte bine si a ghidat dezbaterile cu expertiza, experienta si darurile sale speciale.** A acordat dreptul la cuvânt oricui a fost interesat in a vorbi, desi pana atunci au existat zvonuri cu privire la faptul ca delegatii nu vor lua cuvântul. **In anumite aspecte, el a intervenit inteligent asupra Procedurilor de Organizare si Lucru ineficiente si a comentat la fiecare interventie a vorbitorilor.**

Intrucat am luat parte la multe conferinte academice si bisericesci, am putut aprecia abilitatea cu care Patriarhul a condus dezbaterile acestui Sinod, spunand o vorba buna fiecaruia. **A fost neobosit, multumitor si politicos cu fiecare, chiar si cu cei care au comentat negativ asupra unor aspecte ale documentelor.** Trebuie sa fim obiectivi si sa recunoastem calitatile si darurile naturale ale celorlalti oameni.

b) Biserica Ortodoxa si restul lumii Crestine

Documentul „Relatiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii crestine”, care a produs cele mai lungi discutii si a ridicat cele mai mari ingrijorari, nu a fost gata si a necesitat munca suplimentara.

Aceia care au monitorizat indeaproape pregatirea „Sfantului si Marelui Sinod” sunt constienti ca au existat doua subiecte pe agenda sa, unul intitulat „*Relatiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii Crestine*” si cel de-al doilea intitulat „*Biserica Ortodoxa si miscarea ecumenica*”. **Aceste doua subiecte au fost ulterior comasate intr-un singur text si din acest motiv au existat numeroase contradictii in documentul final. Astfel, a fost un document supus adaugarilor si schimbarilor literalmente pana in ultimul moment inainte de semnarea lui. Aceasta a insemnat, pe de-o parte, ca nu era gata si pe de alta parte, ca va crea diverse probleme in viitor.**

Acesta este motivul pentru care anumite Biserici au subliniat faptul ca discutia nu ar trebui finalizata si ca acest document nu ar trebui semnat, ci ca ar trebui sa se lucreze la el in continuare si sa fie supus votului la un Mare Sinod desfasurat ulterior. Acest lucru nu a fost acceptat.

As vrea sa subliniez faptul ca intreg documentul contine neprotriviri si contradictii din punct de vedere al ecleziologiei sale, deoarece nu identifica cine este parte a Bisericii si cine nu; cine a fost indepartat de la Una, Sfanta, Soborniceasca si Apostoleasca Biserica; si unde este linia despartitoare intre Biserica Ortodoxa si erezii. Acesta este un

motiv principal, pe langa multe altele, pentru care nu am semnat documentul final. Am facut-o in mod deliberat.

Problema care s-a ivit in timpul dezbaterii a fost exact **identitatea crestinilor non-ortodocsi si a grupurilor din care fac parte**. In cadrul Sinoadelor Ecumenice, non-ortodocsii si ereticii, care aveau credinte si convingeri diferite de cea revelata de Dumnezeu prin prooroci, apostoli si sfinti, erau condamnati, **in timp ce la Sinodul din Creta a fost facut pentru prima data un efort cu privire la stabilirea unui mod de comunicare cu non-ortodocsii.**

Intrebarea care se ridica este: **Putem incadra non-ortodocsii ca fiind in schisma sau in excomunicare? Grupul din care apartin sau „Biserica” lor este intr-o stare de schisma sau de excomunicare?**

Pentru a face inteles acest aspect este necesar sa realizam **ce inseamna asa-numita „restul lumii crestine”** [in traducerea oficiala a patriarhiei Romane, *“ansamblul lumii crestine”* - n.n.], la care face referire titlul acestui document.

In primul rand sunt crestini vechi orientali, adica Nestorienii, Monofizitii si Monotelitii, care sunt numiti in diferite feluri, precum Anti-Calcedonieni, Pre-Calcedonieni, Copti, Armeni, Maroniti, etc.

Nestorienii au fost condamnati de Sinodul al Treilea Ecumenic (431); Monofizitii, Pre-Calcedonieni si Anti-Calcedonieni au fost condamnati in cel de-al Patrulea (451) si cel de-la Cincilea (553) Sinod Ecumenic; si Monotelitii au fost condamnati de cel de-al Saselea Sinod Ecumenic (680). **Ca atare, aceste grupuri crestine au fost separate de Una, Sfanta, Sobornicesca si Apostoleasca Biserica.**

Apoi, sunt acei crestini care apartin vechii Rome, care au fost separati de Biserica din cauza ereziei privitoare la purcederea Duhului Sfânt din Fiul, la inceput de catre Franci si si mai tarziu in Vechea Roma (1009). Ei au fost, de asemenea, condamnati de Sinodul din 1351 pentru invataturile cu privire la „actus purus” si pentru afirmarea faptului ca exista energii create in Dumnezeu prin care El comunica cu lumea.

Din aceasta crestinatate apuseana, care a fost separata de Una, Sfanta, Sobornicesca si Apostoleasca Biserica, un grup insemnat de oameni, care s-au numit Reformati, Dizidenti si Protestanti au aparut in secolul al XVI-lea. Aceasta categorie include Luteranii, Calvinistii, urmasorii lui Zwingli, Anglicanii, si asa mai departe. Acesti crestini au fost de asemenea condamnati de catre Biserica Ortodoxa, intrucat au introdus multe erezii.

Astfel ia nastere urmatoarea intrebare: Sunt toti acesti crestini intr-o stare de schisma sau de excomunicare?

Nu cred ca putem folosi cuvântul „schisma” in cazul lor, in primul rand deoarece, conform credintei noastre, *Biserica este Una, Sfanta, Sobornicesca si Apostoleasca*. Nu poate fi impartita si unitatea sa este un fapt dat. **In al doilea rand, datorita faptului ca ei au fost deja condamnati ca eretici de catre „Marile Sinoade” cu „autoritate universala”.**

De asemenea, nu pot fi considerati cu totii ca fiind in stare de excomunicare din punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe, deoarece termenul „excomunicare” are o greutate

aparte. Acest termen se refera la acele Biserici Ortodoxe care, temporar, nu se afla in comuniune cu alte Biserici Ortodoxe, cum este cazul Patriarhiei Antiohiei cu cea a Ierusalimului, din cauza jurisdicției bisericești in Qatar.

Ca atare, pentru creștinii care au introdus erezii in credința lor, nu putem folosi nici termenul „schisma”, nici termenul „excomunicare”. Este mai bine sa spunem ca acești creștini s-au dezis sau s-au indepartat ei insisi de la Una, Sfanta, Soborniceasca si Apostoleasca Biserica, care isi mentine unitatea.

In acest sens au vorbit despre *eretici* Sinoadele Locale si Ecumenice, deoarece ei au alte invataturi decat invatatura Bisericii. Sinoadele au folosit chiar expresii foarte dure impotriva acestora in Canoanele lor. Oricine citește Canonul 1 al Sinodului Quinisext va vedea exact cum au vorbit Parintii in Sinoadele Ecumenice despre aceia care au corupt credința revelata.

Parintii Sinodului Quinisext l-au numit pe Arie „ticalos” pentru ca invata doctrina „*unei diversitati de dumnezei sau a politeismului*”. Macedonie este numit „profan” si a fost caterisit, impreuna cu alti „*dusmani ai adevarului*” anteriori, precum un sclav care a indraznit obraznic sa exprime o parere fara substanta despre Dumnezeuul lui. Apolinarie este numit „*un initiat in ale raului*”, Nestorie este numit „*delirant*”. Eutihie este caracterizat ca „*fara minte*” si asa mai departe. In aceste cazuri ei folosesc cuvintele „*condus afara*”, „*cazut*”, „*sa fie izgonit*”, „*sa fie exclus*”, etc. La final este scris ca **daca cineva nu pastreaza credința adusa noua si daca nu adera la dogmele de evlavie, daca nu crede sau nu propovaduieste in acest fel, ci incearca sa actioneze contrar acestora, atunci „sa fie anatema, conform hotatarilor deja promulgate de catre Sfintii si Binecuvantatii Parinti mentionati anterior si sa fie izgonit si exclus ca strain din numarul creștinilor”**. **Aceasta inseamna ca Parintii Sinoadelor Ecumenice sunt cei comemorati, si nu doar Sinoadele in sine. Parintii nu au acceptat reconcilierea sau coexistența cu erezia si nu au abordat aceste situatii cu o atitudine relativista. In probleme de credința nu exista loc pentru diplomatie.**

Pentru toate aceste grupuri eretice vechi si noi nu putem folosi cuvintele „*schisma*” sau „*excomunicare*”. Mai degraba ar trebui sa ii numim **indepartati de la credința si viața Bisericii Una, Sfanta, Soborniceasca si Apostoleasca. Denumirea pentru aceasta nu este conservatorism, dupa cum sustin unii, ci precizie in probleme de credința.**

Cuvintele Arhimandritului Sofronie Saharov, cu memorie binecuvantata, sunt caracteristice:

„Exista trei lucruri pe care nu le inteleg: 1) credința fara dogma; 2) creștinism in afara Bisericii, 3) creștinism fara ascetism.”

Aceasta inseamna ca nu exista o credința curata in Dumnezeu in afara dogmelor stabilite de Sfintii Parinti. Nu exista creștinism in afara Bisericii, care este Trupul lui Hristos. Si nu exista creștinism fara ascetism, fara isihasm.

In ciuda acestora, pot sa spun cu toata sinceritatea ca am vazut foarte limpede o abordare relativista in pozitiiile exprimate in cadrul Sinodului. Din ceea ce s-a spus si s-a discutat, teoria ramurilor a fost vehiculata, fara a fi numita ca atare. Ca atare, ideea aparenta a fost aceea a unei divizari in Creștinism si faptul ca Creștinismul a fost dezbinat, in acelasi fel in care „reverenda unui preot a fost rupta” (!) si ca fiecare se

gaseste in cautarea unitatii. *Teoria incluziunii*, aceea ca toti crestinii au ceva in comun, si anume, botezul valid, cu alte cuvinte teologia botezului; si *teoria moralitatii non-teologice si a grijii pastorale non-teologice pentru oameni* au fost de asemenea in discutie.

Participarea Bisericii Ortodoxe in Consiliul Mondial al Bisericilor, ca membru si nu ca observator, este o cauza de ingrijorare. Pentru ca nu imi pot imagina pe Sfantul Atanasie cel Mare si Sfantul Vasile cel Mare luand parte la un consiliu al arienilor, eunomienilor sau macedonienilor din vremea lor. Nici nu imi pot imagina pe Sfantul Grigorie Palama alaturandu-se unui consiliu din care facea parte Varlaam, Achindin, Gregoras si sustinatorii lor pentru a aborda diferite probleme sociale ale vremii lor.

Punctul de vedere exprimat de un Intaistatator al unei Biserici, care din nefericire a fost aplaudat de unii delegati, si anume ca problemele teologice nu trebuie sa fie discutate in cadrul Sinodului, a fost, dupa parerea mea, unul dintre cele mai negative aspecte ale Sinodului. Daca un astfel de „Sfant si Mare Sinod” nu este bazat pe teologia Bisericii, si daca, atunci cand sunt mentionate probleme teologice serioase, delegatii nu le acorda atentie, ci chiar protesteaza, atunci acest Sinod este foarte problematic din punctul de vedere al teologiei si Bisericii Ortodoxe.

Intr-adevar, un Episcop al Sinodului si-a exprimat punctul de vedere cu privire la faptul ca ar trebui sa condamnam oficial *pietismul*, fara sa fie desigur nicio neintelegere cu privire la diferenta dintre pietate [evlavie] si pietism. **S-a discutat de asemenea impotriva „fundamentalismului” ortodox.**

In afara acestui punct de vedere, din pacate, superficial, care nici nu defineste, nici nu clarifica ce se intelege prin acesti termeni, in final nu a fost publicat niciun text impotriva pietismului si a zelotismului. Patriarhul Ecumenic a ocolit intr-un mod inteligent aceasta propunere nefericita. Este reprezentativ ca Arhiepiscopul Sava al Varsoviei si Intregii Polonii a sustinut ca in Polonia si in alte tari nordice si estice acesti asa numiti “zeloti” au fost aceia care au pastrat credinta in timpul epocii comuniste si care au fost inchisi si martirizati.

c) „Biserica – Trupul lui Hristos, imaginea [icoana] Sfintei Treimi”

In Enciclica trimisa de „Sfantul si Marele Sinod” catre Biserici, este evidenta o problema teologica serioasa, deoarece in ea, in afara faptului ca Biserica este caracterizata ca „Trupul lui Hristos”, in acelasi timp este caracterizata ca „o icoana a Sfintei Treimi”. Enciclica mentioneaza de asemenea ca „Una, Sfanta, Soborniceasca si Apostoleasca Biserica este o comuniune teantropica [divino-umana] in chipul Sfintei Treimi”.

Biserica, conform invataturilor Sfantului Apostol Pavel, este Trupul lui Hristos. Temelia Bisericii este centrata pe Hristos, nu pe Sfanta Treime, din moment ce Hristos, „Unul din Treime”, S-a intrupat. El si-a asumat natura umana si a indumnezeit-o. Atunci cand Biserica este caracterizata ca „imagine”/ “chip” sau „conform cu imaginea/chipul Sfintei Treimi”, atunci, dintr-un punct de vedere strict teologic, se creeaza confuzie intre teologie si Iconomia Divina si confuzie intre necreat si creat. **Mai mult decat atat, cand se afirma ca Biserica este imaginea/chipul Sfintei Treimi, atunci apar multe aspecte problematice cu privire la inter-relatiile dintre Biserici si caracterul ipostatic al Persoanelor Sfintei Treimi!!!**

Sfantul Grigorie Palama scrie ca lucrarile tainice ale Dumnezeuului Treimic „*transcend complet cunoasterea si limbajul*”, cu alte cuvinte, „*ceea ce se refera la uniunea esentiala*” si „*ceea ce se refera la distinctia ipostatica*”, dar de asemenea, „*ceea ce se refera la neamesecata si fara confuzie uniune a supraesentei*”. **Astfel, pentru oameni si creatie „este complet cu neputinta sa ia parte” la vreunul dintre aceste lucruri.** Aceasta inseamna ca nu poate fi gasit in creatie niciun exemplu al relatiei dintre Persoanele Sfintei Treimi. „*De aceea, niciun model al acestor aspecte nu poate fi gasit in creatie*”. Biserica este „*Trupul lui Hristos*” si „*comuniunea lui Dumnezeu*”, iar nu o imagine a „*Sfintei Treimi*”.

Vreau sa subliniez ca exprimarea din Enciclica Sinodului, „*Biserica: Trupul lui Hristos, imaginea Sfintei Treimi*” are un inteles diferit fata de afirmatia din aceeasi Enciclica, si anume ca Biserica este „*o comuniune teantropica in imaginea Sfintei Treimi*”.

Prima exprimare poate fi gasita si la Sfantul Maxim Marturisitorul si se refera la Biserica ca la Trupul lui Hristos si ca „*tip si imagine a lui Dumnezeu*”, in sensul ca Biserica este chipul si imaginea lui Dumnezeu „*dupa cum are aceleasi energii ca si El, dupa chip si asemanare.*” Aceasta inseamna ca Biserica nu este imaginea relatiei tainice dintre Persoanele Sfintei Treimi, ci ca Dumnezeu Insusi, cu energiile lui necreate a adus fiintele la existenta si astfel „*le contine, le aduna si le limiteaza, si in Pronia Lui leaga, atat fiintele intelegatoare, cat si pe cele sensibile in El si una intr-alta.*”

Dumnezeu pastreaza totul unit, fara confuzie. El are grija de lucrurile create si, in fapt, dupa cum spune Sfantul Maxim, Biserica conduce toate fiintele umane la Hristos cu scopul indumnezeirii lor. Aceasta este interpretata admirabil de catre Sfantul Maxim mai departe in textul sau despre cum Biserica tine si pastreaza totul in unitate. **Sfantul Maxim nu vorbeste despre relatiile umane ca imagine a relatiilor dintre Persoanele Sfintei Treimi. Relatiile din interiorul Sfintei Treimi sunt complet inaccesibile.**

A doua versiune („*o comuniune teantropica a imaginii Sfintei Treimi*”), incorecta conform cu unele interpretari curente, face referire la relatiile dintre fiintele umane ca o imagine a relatiilor din launtru Sfintei Treimi. Mai mult decat atat, aceasta interpretare a fost anulata ca fiind falsa de catre „Sfantul si Marele Sinod” insusi, in concordanta cu propunerea Bisericii Greciei si cu acordul Patriarhului Ecumenic in cadrul documentului „*Misiunea Bisericii Ortodoxe in lumea de azi*”.

Epistolele Sfantului Pavel in special Epistolele catre Efeseni, Filipeni si Coloseni, precum si scrierile Parintilor Bisericii fac referire la Biserica ca la Trupul lui Hristos si comuniunea indumnezeirii, si nu se refera la relatiile dinlauntru Sfintei Treimi. Dumnezeu, in dragostea lui nemarginita, „*a stralucit in inimile noastre, ca sa straluceasca cunostinta slavei lui Dumnezeu pe fata lui Hristos*” (2 Cor. 4:6). **El ne uneste cu Biserica Lui si prin Hristos noi luam parte la slava necreata a Dumnezeuului Treimic si ne impartasim de energiile necreate ale lui Dumnezeu.** Sfantul Apostol Pavel scrie in Epistola sa catre Coloseni „*Mulțumind cu bucurie Tatălui celui ce ne-a învrednicit pe noi să luăm parte la moștenirea sfinților, întru lumină*” (Col. 1:12).

Astfel, Biserica este interpretata *hristologic*. Hristos este Capul Bisericii. Biserica este Trupul lui Hristos. Noi suntem membre ale Trupului lui Hristos si prin Hristos noi ne impartasim de energiile necreate ale Dumnezeuului Treimic.

d) Probleme canonice bisericești

Mi-au cauzat îngrijorări adânci discuțiile legate de „Diaspora Ortodoxă”, „Autonomie”, „Sfânta Taină a Cununii și impedimentele la căsătorie” și „importanța postului și a respectării acestuia astăzi”. Acestea sunt probleme canonice, care reprezintă puncte importante pentru întreaga viață a Bisericii.

Deciziile luate par să rezolve unele dintre probleme, la prima vedere. **Dar dacă examinăm lucrurile mai în amănunt, observăm că ele pregătesc condițiile pentru fragmentarea unității vieții Bisericii.** Voi cita câteva exemple.

Termenul „Diaspora Ortodoxă” este foarte straniu, deoarece, așa cum s-a observat și în cadrul Sinodului, diaspora este în principal asociată națiunilor și religiilor și nu Bisericii, care este creată în fiecare loc, din slava lui Dumnezeu și din zelul misionarilor. Jurisdicțiile bisericești, care au fost desemnate de către Sinoadele Ecumenice, în special de către Sinodul al Patrulea Ecumenic din Calcedonia vechilor Patriarhii și Bisericii din Cipru (al Treilea Sinod Ecumenic), nu justifică acordarea statutului bisericesc conceptului cultural și nationalist al așa numitei *diaspora*. **Nu este posibil, pe de-o parte, ca rasismul și nationalismul să fie considerate erezii (1872) și, pe de altă parte, ca o formă de rasism și nationalism bisericesc să fie creată, în special în urma deciziei „Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe”.** Și, deși Adunările Episcopale pot rezolva o problemă care există în așa numita „Diaspora Ortodoxă”, **ele practic sunt necanonice și rup unitatea bisericească, deoarece introduc principiul rasismului și al nationalismului.**

Apoi, documentul cu privire la „Autonomie” care se referă la faptul că fiecare Biserică autocefală poate acorda autonomie unei regiuni, așa cum am argumentat și în discursul meu, consider că va atrage multe probleme ecleziologice. Spun aceasta în sensul că va da ocazia fiecărei noi Biserici autocefale să creeze regiuni bisericești autonome, urmând presiuni ale factorilor externi și ale acțiunilor clerului care își va dori să dețină primul loc, în ciuda Canoanelor care dau acest drept Patriarhiilor Tradiționale sau Vechi.

De asemenea, acordarea autonomiei de către Bisericile Autocefale regiunilor care aparțin altor jurisdicții bisericești, precum și ușurința cu care autonomia se poate dezvolta în statut de autocefalitate este interpretată și înțeleasă ca „*auto-reglată în întregime*”, în special în contextul dezvoltărilor naționale și culturale. Profesorul de Lege Canonică de la Școala Teologică din Atena, Parintele Arhimandrit Gregory Papatomas a scris documente semnificative cu privire la problema diasporei și autonomiei cu toți parametri pregătiți de un astfel de Sinod, și în particular ca o relativizare a validității conținutului Canonului 28 din Sinodul al Patrulea Ecumenic.

Mai mult decât atât, posibilitatea oferită Bisericilor locale să exercite iconomia în problema postului și problema impedimentelor la căsătorie deschide drumul unei rupturi în identitatea slujbelor și a ascetismului în diferite Biserici. Aceasta înseamnă că *iconomia*, care operează pentru o anumită perioadă ca o suspendare temporară a stricteții aplicării a regulilor, va fi schimbată în norma canonică și va diviza etosul bisericesc ortodox în regiuni bisericești diferite.

În sfârșit, ascultând toate opiniile delegaților în timpul discuțiilor pe aceste subiecte, și citind cu atenție documentele, sunt profund îngrijorat și nu mă pot lăsa dus de valul

entuziasmului superficial al anumitor elemente din Biserica, care vorbesc emotional si jurnalistic.

6. Interventiile mele

In timpul discutiilor referitoare la cele sase documente, am solicitat sa vorbesc, si mi-am expus punctele de vedere cu discretie si onestitate. **Am vorbit in limitele timpului alocat despre persoana umana, despre Disapora Ortodoxa, autonomie, post, consecintele bisericesti ale casatoriilor mixte si despre Biserica.**

Aceste interventii scurte si generale vor fi publicate cu prima ocazie. **In aceasta sectiune voi prezenta ceea ce am comunicat cu privire la Biserica Ortodoxa in relatie cu non-ortodocsii, deoarece consider ca acesta a fost subiectul principal al acestui Sinod.**

Cand am inceput discutiile cu privire la documentul „*Relatiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii crestine*”, dupa ce documentul a fost citit cu voce tare, dar inaintea inceperii discutiilor cu privire la articole, am avut ocazia sa fac o mica interventie. **Am auzit anumiti vorbitori anteriori si nu m-am simtit confortabil cu ceea ce s-a spus, deoarece, din nefericire, ei au ajuns la punctul utilizarii Sfantului Marcu din Efes pentru sustinerea punctelor lor de vedere.**

In interventia mea am subliniat doua aspecte specifice.

Primul a fost acela ca, la Prima Conferinta Pan-Ortodoxa tinuta la Rodos in 1961, aproximativ o suta de probleme au fost prezentate pentru a fi analizate in cadrul acestui Mare Sinod, care, la acea vreme, era considerat Ecumenic. Cu toate acestea, la Prima Conferinta Pre-Sinodala Pan-Ortodoxa, tinuta in Noiembrie 1976 la Chambesy, Geneva, s-a decis asupra a zece subiecte. Sase dintre acestea, impreuna cu un al saptelea care a fuzionat cu unul din aceste sase subiecte, au fost discutate in cadrul Sinodului.

Aceasi Conferinta Pre-Sinodala a adoptat ca prioritate secundara patru probleme importante care sa fie discutate mai tarziu in cadrul Sinodului, dupa o investigare inter-ortodoxa. Aceste probleme sunt: sursele revelatiei divine; codificarea Sfintelor Canoane si prevederile canonice; conceptul Bisericii; si economia si rigoarea cu privire la modul in care ii primim pe non-ortodocsi. In mod specific pe aceste subiecte, documentul noteaza: „*Aceste probleme sunt mentionate pentru a fi luate in discutie in mod particular de catre Bisericile locale, ca sa poata fi incluse intr-o viitoare analiza inter-ortodoxa*”.

Prin urmare, problemele „privitoare la Biserica” si „privitoare la iconomie si acrivie” au fost omise din agenda acestui Sinod. Cu toate acestea, ramane totusi o carte importanta scrisa de Presedintele de atunci al Primei Conventii Pre-Sinodale Pan-Ortodoxe, Mitropolitul Hristosom al Mirei si mai apoi al Efesului, despre *Recunoasterea tainelor non-Ortodocsilor in relatiile continue dintre Ortodoxie si Catolicismul Roman.*

Al doilea punct se refera la faptul ca Cea de-a Treia Conferinta Pre-Sinodala Pan-Ortodoxa tinuta in Octombrie si Noiembrie 1976 in Chambesy, Geneva a aprobat documentul „*Relatiile Bisericii Ortodoxe cu restul lumii Crestine*”. **Intr-un anumit paragraf scrie ca *Biserica Ortodoxa este Una, Sfanta, Soborniceasa si Apostoleasca Biserica* si recunoaste actuala existenta a tuturor Bisericilor si Confesiunilor Crestine.**

Ulterior, totusi, exista o fraza pe care multi nu au observat-o: Biserica Ortodoxa „crede ca relatiile cu acestea ar trebui sa se bazeze pe clarificarile lor (ale bisericilor si confesiunilor crestine), sa fie facute cat mai rapid si cat mai obiectiv cu putinta, sub toate aspectele bisericesci, si in particular referitor la invataturile lor globale cu privire la taine, la slava, la preotie si la succesiunea apostolica.”

Am concluzionat cu faptul ca problemele referitoare la Biserica nu sunt subiecte pentru acest „Sfant si Mare Sinod”. Ele sunt irelevante si nu sunt incluse in Procedurile Organizatorice si de Lucru.

Ceea ce se spune despre Karmiris, Trembelas, si in special despre Sfantul Marcu din Efes este nedrept fata de ei. Se poate ca in scrierile lor, ca si in ale altora, cuvantul „Biserica” este utilizat ca un termen tehnic, dar acest Sinod nu se poate opri la termeni tehnici. Termenul „Biserica” este folosit atat din punct de vedere al *iconomieii*, cat si al *acriviei*. Aici ar trebui sa fie aplicata *acrivia*.

Timpul alocat pentru fiecare vorbitor a fost foarte limitat, astfel ca, asa cum spus in discursul meu, am depus un document pentru includerea in Dezbaterile pe acest subiect ale „Sfantului si Marelui Sinod”.

Deoarece in cadrul acestui Sinod au fost referiri continue la Sfantul Marcu din Efes*, mentionandu-se ca el a vorbit despre *Biserica Apuseana*, voi face referire la un extras din cadrul unei analize efectuate de Profesorul Ioannis Karmiris, al carui nume a fost des mentionat in cadrul Sinodului. Profesorul, comentand asupra scrisorii Sfantului Marcu din Efes catre toti crestinii ortodocsi din lume si de pe insule, scrie despre atitudinea lui in Sinodul din Ferrara – Florenta:

„Cu privire la diferentele doctrinare mentionate mai sus si la deviatia Latinilor de la <<credinta cea dreapta...si aceste aspecte legate de teologia Sfantului Duh>>, **Marcu din Efes ii caracterizeaza ca eretici, confirmand ca Biserica Ortodoxa din acele vremuri si chiar posibil din timpul Cruaciadelor, sa ii considere pe Latini nu doar ca schismatici, ci chiar ca eretici, primindu-i pe aceia dintre ei care intrau in Ortodoxie prin intermediul Tainei Mirungerii cu Sfantul Mir**, astfel clasandu-i impreuna cu Arieni, Macedoneeni, Sabaticii, Novatianistii si alti eretici al secolului al patrulea, conform cu Canonul 7 al Sinodului al Doilea Ecumenic, la care face referire, impreuna cu Cea de-a Saisprezecea Intrebare si Raspuns a lui Theodor Balsamon. Astfel, in Enciclica este declarat ca Ortodocsii << i-au extirpat (pe Latini) si i-au separat de trupul comun al Bisericii..., deoarece aveau idei necorespunzatoare si necuviincioase si faceau adunarea nerezonabila. Astfel, fiind eretici, ne-am indepartat de ei si astfel ne-am separat de ei... **ei sunt eretici, si astfel, fiind eretici, i-am indepartat...**>>. **Si in Florenta Marcus din Efes a spus delegatiei Ortodoxe ca << Latinii nu sunt numai schismatici, dar si eretici. Biserica noastra a pastrat tacerea cu privire la acest aspect deoarece oamenii lor sunt mai numerosi si mai puternici decat ai nostri. >>** (J. Harduin, *Acta Consiliorum*, Parsiis, 1715 ff.) si << (aceia dinaintea noastra) nu au vrut sa ii dezvaluie pe Latini ca eretici, intrucat ii asteptau sa se intoarca si incercau sa le castige prietenia. >> (S. Syropuli, *Vera historia unionis non verae*, 9,5. p 256)”.

Sfantul Marcu din Efes, conform Dezbaterilor si memoriilor Sinodului din Ferrara-Florenta, i-a considerat intotdeauna pe Latini ca fiind eretici si a comunicat aceasta delegatiei ortodoxe. Cu toate acestea, delegatia Bisericii Ortodoxe nu a dorit sa o

declare public pe fondul condițiilor dificile ale acelei perioade și, ca o exprimare a prieteniei, intrucat sperau ca se vor intoarce.

De asemenea, Sfântul Marcu din Efes, într-o scrisoare pe care a trimis-o ortodocșilor după Sinodul de la Ferrara – Florența, caracterizându-i pe Latini ca eretici și scriind că aceștia au fost îndepărtați de Biserică, în același timp scrie despre „*Greco-Latini*”, care reprezintă ortodocșii care accepta obiceiurile și doctrinele Latine: „*Noi trebuie să fugim de ei cum fugе cineva de un șarpe sau de ei (Latinii) insisi; cu siguranța ei sunt mai răi decăt par, fiind tradatori ai lui Hristos și profitori de Hristos!*”

M-am referit la ceea ce a spus și a scris Sfântul Marcu din Efes, intrucat a fost tratat nedrept și „abuzat” de unii delegați de la „Sfântul și Marele Sinod”.

Înainte de încheia primele mele scurte comentarii referitoare la recentul Sinod din Creta, aș dori să subliniez două aspecte generale.

Primul este legat de **conștiința de sine a Sinodului**. **In timpul dezbaterilor, poziția prezentată a fost aceea că acest Sinod nu este o Conferința Pan-Ortodoxă Teologică, ci un „Sfânt și Mare Sinod”. Aceasta însemnând că problemele nu sunt discutate într-un context academic, ci că reprezintă un „Sfânt și Mare Sinod” și este deasupra oricărei Biserici Locale și că atare, deciziile sale trebuie instituite în toate Bisericile locale.**

În mod clar, aceasta a creat o problemă serioasă pentru mine. În primul rând, discuțiile au avut loc într-un context general, informativ și echilibrat și nu în atmosfera în care s-au desfășurat Sinoadele Locale și Ecumenice. **Apoi, nu știu cum vor fi impuse unele dintre deciziile Sinodului, atât în Bisericile care au fost prezente cât și în cele care au absentat, în contextul în care consecințele nerespectării acestor decizii nu sunt specificate. După cum este bine cunoscut, Sinoadele Ecumenice au menționat *excomunicare, destituire, și excludere din Biserică* pentru aceia care nu au acceptat deciziile luate.**

Al doilea punct de menționat se referă la modul în care au primit informații cei din afara Sinodului. Din punctul meu de vedere, am observat că *informarea a fost selectivă, oferirea informației a fost „manipulată”*. În final, este ilustrat în mod dramatic faptul că Biserica este o organizație divino-umană, Trupul teantropic al lui Hristos și că viața acesteia taine nu poate fi canalizată în limitele sufocant de înguste ale artei și științei comunicării. Oricine încearcă să administreze întreaga viață bisericească și teologică într-un mod jurnalistic și orientat către Media insultă taina Bisericii.

Toate rândurile de mai sus au fost scrise pe scurt și nu epuizează subiectul.

Iulie 2016

Nota noastră:

*Un exemplu de folosire ecumenistă a Sf. Marcu al Efesului în această [poziție a Mitr. Isaia de Tamassos](#):

Luarea de poziție susmenționată este la fel și în afirmații similare ale Sfinților noștri Părinți, precum **Sf. Vasile cel Mare, care, având în minte pe arieni, se roagă pentru aducerea la unitate a „Bisericilor care s-au dezbinaț între ele în atâtea părți și în atâtea feluri”** (Ep.

114, PG 32, 528B; PSB 12, p. 294); dar și Sf. Marcu al Efesului care, adresându-se papei Eugeniu al IV-lea, scrie între altele: „... *Astăzi mădularele Trupului Stăpânului (adică Biserica) de dinainte împărțiți și împrăștiați de multă vreme, se zoresc unii pe alții spre unitate. Capul tuturor, Hristos Dumnezeu, nu suferă să fie împărțit în Trup...*”. Fără îndoială, și alți Părinți folosesc în mod asemănător termenul, precum și unii eminente profesori universitari.